

Образ святых
Слобідського краю

УКРАЇНСЬКА ПРАВОСЛАВНА ЦЕРКВА
Харківська духовна семінарія імені
св. ап. і еван. Іоанна Богослова

МАТЕРІАЛИ
III Міжнародної науково-практичної конференції
«АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ БОГОСЛОВ'Я
ТА ІСТОРІЇ ЦЕРКВИ»

до 220-річчя створення
Харківської єпархії

5 листопада 2019 р.
м. Харків

після 28 квітня Каразін написав ще один лист художнику: «Не забудьте, що завтра нам треба бути у Кузіна, а після завтра з картиною у графа, в п'ятницю ж або в суботу не зле б і з Архієреєм попрощатися. Графа я попередив сьогодні». Картина була закінчена і представлена за призначенням, гроші від благодійників отримані, Є.І. Колтуновський отримав закордонний паспорт, про що з'явилося повідомлення в «Харківських Губернських Відомостях» №20 за 1842 р: «син колезького радника Івана Колтуновського, – Єгор, що навчався в Імператорської Санкт-Петербурзької Академії Мистецтв, відправляється для удосконалення в живопису в Італію, терміном на один рік». [4] На жаль, безкорисливі старання В.Н. Каразіна не увінчалися успіхом через рішучу протидію І.Я. Колтуновського поїздки сина в Італію. У свій час Іван Якович погоджувався на від'їзд сина, але в останній момент, коли все вже було готово, завжди м'який і добродушний Колтуновський - старший надав протидію, яку не могли подолати навіть наполегливість і енергія Каразіна. Хоча М.Ф. Сумцов пояснює опір Івана Яковича непомірним чадолубство, але ми вважаємо, що Єгор Іванович був головним годувальником у родині, тому йому не судилося поїхати в Італію.

Після згаданих подій В.Н. Каразін залишив наше місто і незабаром помер, а Є.І. Колтуновський продовжив працювати в Харкові, де помер в 1888 році на 70-му році життя.

Розказаний нами невеликий епізод з життя маловідомого вітчизняного художника Є. І. Колтуновського розкриває широту душі засновника Харківського університету В.Н. Каразіна, допомагає дослідити походження та родинні зв'язки академіка М.Ф. Сумцова, формування його зацікавленості іконописом та релігійними сюжетами, широту мистецьких знань.

Список використаних джерел:

1. Сумцов Н.Ф. Три письма В.Н.Каразина // Сборник ХИФО. – 1891. – Т.3. – С. 338–341 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://escriptorium.univer.kharkov.ua/handle/1237075002/4139>.
2. Дополнительный список дворян, в том числе чиновников, домовладельцев, помещиков и иностранцев (конец 18 в. – 1920) [Елек-

- тронний ресурс] / Харьков и Харьковская губерния в лицах. – Режим доступа: <http://genealogia.baltwillinfo.com/ukr/addition3.pdf>
3. Хіріна Г.О. Внесок М.Ф.Сумцова у духовний розвиток Слобідської України: погляд із ХХІ століття. / Г.О. Хіріна // Двадцять перші Сумцовські читання. Збірник матеріалів Всеукраїнської наукової конференції «Музей у глобальному світі: інновації та збереження традицій», присвяченої 95-річчю з часу заснування Харківського історичного музею. 17 квітня 2015 р. – С. 3–10.
4. Харьковские губернские ведомости. – 1842. – №20. – С. 12–15.

ДОЛЯ РОДИНИ НА ТЛІ ЖИТТЯ СВЯТОГО В ПОВІСТІ К. КАЛІКІНСЬКОЇ «ОДИН У ПОЛІ ВОЙН»

Ігор Чорний,

д-р філол. наук, професор,

Харківський національний університет внутрішніх справ

Одним з художніх прийомів, які використовуються в літературі, є показ історії країни/народу через зображення історії однієї родини. Причому це можна зустріти не тільки в творі епічному або циклі творів, а й у середніх та малих формах. Прикладом використання згаданого прийому є і повість сучасної російської письменниці Катерини Калікінської «Один у полі воїн» (2016).

У центрі оповіді твору знаходиться кілька поколінь сім'ї Пересветових – звичайної родини з невеликого міста Переяслава-Заліського. Показано шість історичних періодів буття цього сімейства: 1916, 1921, 1938, 1942, 1959 та 1996 роки. Таким чином авторка отримує змогу зобразити найбільш драматичні моменти історії країни ХХ століття, коли народ опинявся на роздоріжжі, постаючи перед проблемою вибору: Першу світову війну, громадянську війну, сталінські репресії, Велику Вітчизняну, «відлигу», сучасність. Все це тісно пов'язано з проблемою духовності, релігійного виховання, долею православної церкви.

Письменниця використовує в творі композиційний прийом обрамлення, включаючи історію родини Пересветових до історії життя відомого церковного діяча ХХ століття архієпископа Луки (Войно-Ясенецького). Життя реального святителя охоплює, «оповиває» приватну історію вигаданих людей. Під час драматичних, «вузлових» для сімейства Пересветових подій юні герої – представники цієї родини опиняються перед проблемою нелегкого вибору своєї стежі, подальшої долі. І кожного разу на їхньому шляху зустрічається постать чудесного лікаря й слуги Господня Луки. Він допомагає підліткам віднайти цілісність, не втратити людяності, полум'я душі.

Ключові дати, обрані авторкою для відбиття, видаються казуальними тільки в тому випадку, якщо не враховувати життєве обрамлення. Зіставляючи історію Пересветових і життєпис свт. Луки, можна помітити, що письменниця орієнтується саме на останній. Так, у 1916 р. Валентин Феліксівич Войно-Ясенецький працює головним лікарем лікарні Переяслава-Заліського, у 1921 р. він, вже прийнявши сан, живе й працює в Ташкенті, у 1938 р. єпископа Луку втретє заарештовано й проти нього розпочато нове слідство, у 1942 р. вже архієпископ Лука рятує поранених у військових шпиталях Красноярську, у 1959 він служить на Кримській кафедрі, а у 1996 р. відбулося обретіння святих мощей архієпископа Луки, якого в 1995 р. було зараховано до лику місцевовшановуваних святих, а в 2000 р. внесено до Собору новомучеників і сповідників російських для загальноцерковного вшанування. Відтак життєві перипетії вигаданих людей тісно переплетено з обставинами життя святого.

Сам святитель в творі є фігурою сакральною. Він з'являється епізодично, лише тоді, коли юні герої повісті потребують фізичної або моральної допомоги. Читач бачить святителя Луку тільки через сприйняття цих розгублених підлітків. Причому кожен/кожна з них знаходять в постаті чудесного лікаря щось своє, глибинно-інтимне. Поступово з цих розрізнених, мозаїчних спостережень складається цілісний образ особистості непересічної, титана духу, справжнього подвижника й молитовника, який зцілює не тільки тіла людські, а й душі (що для письменниці є головним).

Список використаних джерел:

1. Гладкова О.В. Житие / О.В. Гладкова // Литературная энциклопедия терминов и понятий / [под ред. А.Н. Николюкина]. – М.: НПК «Интелвак», 2003. – С. 267–270.
2. Каликинская Е.И. Один в поле воин / Е.И. Каликинская. – М.: Дар, 2016. – 224 с.
3. Макаренко Е.К. Агиография ХХ века. Проблема жанра и методов его исследования / Е.К. Макаренко // Сибирский филологический журнал. Институт филологии СО РАН, г. Новосибирск. – 2011. – № 1. – С. 95–102.

PECULIARITIES OF THE VOCATIVE AS A COMPONENT OF THE CONFESSIONAL STYLE OF UKRAINIAN LANGUAGE

Marina Shlenova,

*PhD of Philological Sciences, senior lecturer,
National Aerospace University “Kharkiv Aviation Institute”*

Since the revival of Ukrainian sovereignty, religious and church life has taken the optimal forms and new qualitative certainty. The national church, which has long been in social and ideological isolation, has regained its status as a spiritual institution. The functioning of Ukrainian language in the church and religious sphere is also being restored: the confessional style is actively developing and become the subject of linguists -attention in recent years.

The linguistic studies devoted to various aspects of confessional vocabulary analysis have appeared in recent years. The functioning of sacred terminology is investigated in the collective monograph “Ukrainian Terminology”. The problems of thematic groups separation of confessional vocabulary, semantics, lexicography, spelling, etc. are investigated into the works of N. Babych, S. Bibla, N. Poddubna, etc.

The genre-style differentiation of confessional style remains out of the linguists' attention. It combines texts of the same type in terms of linguistic expression. Within this context, it should be men-